

S Z E M L E

Monoszlóy Dezső

KICSODA?

Korsó sör. Fél deci rum. Úgy állnak egymás mellett, mint sárga bulldog és piros mopszli. De nem ugatnak. Az ember se ugat, tartja a korsót, valamit leiszik a habból, aztán fogja a mopszlit, beleönti a bulldogba. Rém fancsali arcot vág. Szomorú ember. Ezt az újságíró gondolja róla, aki a szomszédos pultról figyeli. Egyedül lehet. Nincs senkije. De valamikor volt valakije, csak nagymama megharagudott rá, és elátkozta. Hirtelen maga se tudja, miért jutott eszébe saját nagyanyja. Csodálatos öregasszony volt. Ha megivott egy deci bort, mindjárt rákezdte: „én csak annyit mondtam, dűljön össze a háza, és összedőlt.” Más haragosait másképp büntette. Amit ő parancsolt, a Jóisten végrehajtotta. Persze erre az emberre igazán nem haragudhatott, nem is ismerte. A pasi másért szomorú. Például, meghalt a felesége. Szerette és meghalt. Ez a legegyszerűbb. Az írók, ha a történettel nem tudnak mit kezdeni, mindjárt meghalasztanak valakit. Ha még ez se segít, gyilkosságokat és egyéb hátborzongató tetteket gabalyintanak a mesékbe. Fontos, hogy történjék, láthatóan történjék valami. Hullákkal, eseményekkel kell elszámolni az olvasóknak. Mintha ez lenne a legfontosabb. Pedig a cselekedetekről nem érdemes írni. Az kívülről is látható. Ami belül történik, az az izgalmasabb. A halál talán már nem is tartozik ide.

De miért ilyen szomorú ez az ember? Például volt egy felesége, de nem halt meg. Így jobb. Az élők között lehet inkább árvának maradni. A pasit aztán becsukták. Ártatlanul belekeveredett valamibe. Mondjuk a személyi kultusz idején. A feleségét is bezárták. Ültek egymáshoz közel, mégis egymástól távol, és az életükön gondolkoztak. Addig nem értek rá, hogy ezen törjék a fejüket, mert mindig kellett valamit csinálni. Az asszony vezette a háztartást, a férfi hivatalba járt. Most azonban egész nap gondolkozhattak. A férfi amíg gondolkozott, egyre inkább rájött, mennyire szereti a feleségét. A napokat is ennek az érzésnek a valutájában számolta. Ha majd kiengedik őket,

nem lesz semmijük, de ez nem baj, az első tette az lesz, átöleli az asszonyt. Akárhó, akár egy padon. Az asszony is gondolkozott. Rájött, hogy már nem szereti a férjét. Tulajdonképpen sohase szerette, és most is bajba keveredett miatta. Ha kijönnek, nem lesz semmijük. Aztán kiengedték őket, és leültek a padra. A férfi meg akarta csókolni az asszonyt. Az asszony riadtan tiltakozott. Mindkettőjük ruhájából orrfacsaró naftalinszag áradt, nemrégén kapták vissza a börtönraktárból. És a vágyakon keresztül nem lehet semmit se megérteni. Semmit. Azóta iszik. Megfogja a piros mopszlit, és beleönti a bulldogba. Persze másért is szomorkodhat. Egyszerűen nincs jóban önmagával. Ki nem mondott mondatok szorultak belé és most azokkal vitatkozik. A fecsegők kifröccsentik magukból a könnyeket, de ez szükséztül páli, csak a bulldogot szorongatja a markában, és azt hiszi, a főnökével felesel. Megismerkedhetne vele. Akkor többet meg lehetne tudni. Pohár sörét óvatosan közelebb csúsztatja a pult sarkához.

– Rossz idő van.

A szomorú ember a sör maradéka fölött rábámul.

– Ilyenkor kicsit belülről is fázik az ember.

A másik nem szól semmit.

– Nem igaz?

– Nem ismerkedem – mondja. Hangja konok, elutasító. Az újságíró visszahúzza a söröspoharát. Némiképp megbántottnak érzi magát. A pasi amolyan gyanakvó börtöntöltelék. Nem is a személyi kultusz idején került a síttrre. Közönséges bűnöző. Sikkasztott, vagy valami effélét művelt és akkor mit van oda? A feleségének teljesen igaza van, ha nem borult mindjárt a nyakába azon a padon...

Később kissé megenyhült. Ha nem akar ismerkedni, hát nem akar. Ha megismerkednek, akkor se tudna meg róla semmit. Egy ember úgyse képes elmondani saját magát, egy embert legfőljebb megérezni lehet. Ezt a Kicsoda urat is. Ez egy szomorú flótás. Érdekes, az állatokon nem tűnik fel annyira, ha szomorúak. Még nem látott soha szomorú rinocéroszt. Vagy pedig csak csupa szomorú rinocéroszt látott. Mindegyik egyforma volt. Egyik se röhögött. Az állatok nem röhögnek. Az emberek igen. És amelyik nem röhög, az más, mint a többi. Ez a Kicsoda úr is más. Vajon mi a foglalkozása? Nagy lapátkeze van. Ezzel akármit markolhat. De a számtantanárnak is ilyen nagy keze volt, szinte elveszett benne a kréta. Úgy fogta, mint ha csákányt szorongatna. Egyszerre kíváncsi lett, mi a foglalkozása. Megint közelebb csúsztatta söröspoharát.

– Ne haragudjék, hogy zavarom, az előbb már kijelentette, hogy nem akar ismerkedni, de nem is erről van szó, mindnyájunknak van valami hobbija, hogyismondják, kedvtelése, nos, én azzal szoktam szórakozni, hogy kitalálom, kinek mi a foglalkozása.

Kicsoda úr hangtalanul fogadta a szóáradatot.

– A maga foglalkozásáról is tünődtem magamban, ahogy a sörös-korsót fogja a kezében, igen, azt gondoltam, hogy szobrász (valójában nem gondolt semmit, csak éppen ez a szó kívánczolt ki a száján), az ilyen barchobázás persze igen nehéz, mert keze után ítélve gépkocsivezető vagy körorvos is lehetne, ugyebár...

– Menjen a fenébe!

Ez határozottan hangzott. Kicsoda úr még erősebben megmarokolta a sörös kriglit. Az is lehet, hogy a fejéhez vágja. Éppen ez lenne szobrász? Hiszen ez egy bugris! Amúgy is mindegy, kinek mi a foglalkozása, abból sem derül ki semmi. Egy villamoskalauz okosabb lehet, mint egy orvos. És egy szobrásznak miért kellene éppen okosnak, műveltnek vagy finomnak lennie? Egy nem igazán jelentős szobrásznak egyáltalán nem kell. Ha van kézügyessége és még valami, akkor odacsap, ahová kell. A foglalkozás csak keret, legföljebb forma, de Kicsoda úr szomorúsága tartalom. Az előbb azt mondta, menjen a fenébe. Ezen meg kellene sértődnie. De Kicsoda úr ezt személytelenül mondta, a szomorúság személytelenségével, és különben sem ismerik egymást, így azt se tudja, ki sértette meg. Kicsoda urat is biztosan gyakran küldözgették a fenébe, ő az egészet csak tovább adja, visszahangozza a szavakat, egyszer bedobták a tantuszt és most működik a készülék. Vagy nem is tantuszt dobtak a készülékbe, hanem gombot. Kicsoda úr leült a padra, és arra gondolt, hogy kétszáz napon keresztül minden éjjel azt álmodta, ezen a padon fog ülni. A felesége szörnyű kívánatos lesz, reszketni fog a keze, átöleli a nyakát. De nem ez történt, a tantusz helyett bedobták a gombot, menjen a fenébe, a többi érthető.

A pultra légy szállt. Az újságíró a legyet nézegette. Annak idején a természetrajzórán megtanulta, meddig élnek a legyek, de már elfelejtette. Ezt a legyet nagyon öregnek vélte. Kicsoda úr azonban ennél is sokkal öregebb. És ami a legbosszantóbb, a legyek öregsége láthatatlan, a Kicsoda úré hivalkodó. Nem elég, hogy szomorú, még öreg is, most aztán tessék sajnálni. Bezzeg Rubinstein nyolcvan éves kezekkel zongorázik, de ott vannak szellemi szárnyak, amelyek leütik helyette a billentyűt. Rubinsteint nem kell sajnálni, Rubinstein nem

öreg, sőt, egyenesen példázza, hogy lehet szellemi végtagokat növesztetni. Ezzel szemben ez a Kicsoda úr folyton csupán a saját két lábára támaszkodott, persze hogy elfáradt. És pimaszkodik a szomorúságával! Egyenesen az ember szemébe vágja, hogy az élet rossz, csúnya és értelmetlen. Nem érdemes egyebet cselekedni, csak megfogni a mopszlit és beleönteni a bulldogba. Kár, hogy nem él a nagyanya, az ráncba szedte volna. Megmagyarázta volna neki, kinek van joga a szomorúságra. Nézze meg ez a Kicsoda úr a vak koldusokat, meg azokat, akiknek fél lábuk van, esetleg a félbolond törpét, aki újságot árul, s nem tud nőt kapni magának, éjjelként a temető körül ólálkodik, egyszer már bíróság elé is állították. Kicsoda úr sokra menne nagyanyó példáival. Hiszen mindenkinek csak saját szomorúságát ismeri. Kicsoda úr nem tudja elképzelni a vakok szomorúságát, vagy esetleg rosszul képzei el, s azok helyett is szomorú. Még szerencse, hogy van pénz még egy bulldogra és még egy mopszli. Ő is megpróbálhatná. Rendelhetne egy mopszlit és beleönthetné a maradék sörébe. Úgyse próbálta még. Brrr! Habár ez is szokás kérdése. Van, aki csigát eszik, és a kínaiak agyagba bugyolálják és lilára rohasztják a tojást. A szomorúságnak nincs receptje. Kicsoda úr hülye. Szomorú, és rendel egy bulldogot meg egy mopszlit. Ehhez joga van. De azután is szomorú marad, és ez kész disznóság. Akkor minek issza? Inkább kitalálhatná a hajhullás elleni szert. De azt nem tudja kitalálni. Gondolkozik, és nem megy. Ha ki tudna találni valamit, nem lenne szomorú. Vagy ha lenne valakije. De senkije sincs. Talán egyszer már kitalált valamit, rájött valami rossz dologra, arra, hogy semmit sem érdemes kitalálni, az embernek sohase lehet senkije, végeredményben mindenki csak önmagához tartozik. És ez is ideig-óraig tart, az egész élet elmegy a francba. Csakhogy ilyesmikre más is rájött, ezért még nincs joga, hogy beleavatkozzék idegen emberek életébe, például az övébe, aki gyanútlanul betér egy kis sörre ebbe az ivóba, még át kell vennie az angol szavakat, fél óra múlva a menyasszonyával találkozik, seregnyi dolgot kell a fejében tartson, s egyszer csak elébe toppan ez a Kicsoda úr a maga általános szomorúságával, s arra kényszeríti, hogy az ő kicsodaságán gondolkozzék. Hát kicsoda ő? A fene egye meg, egy ember. Egy ember, aki fogja a mopszlit, és beleönti a bulldogba. Az ő baja, mi köze hozzá!

Tekintet, 2002/6.